

การเสวนา

“แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดิน”

โดย

คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า

และโครงการยุทธศาสตร์ฐานทรัพยากร

ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ร่วมกับ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

วันที่ 30 มีนาคม 2548 เวลา 08.30-16.00 นาฬิกา

ณ ห้องประชุม 501 ชั้น 5 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

โครงการการเสวนา เรื่อง “แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดิน”

วันพุธที่ 30 มีนาคม 2548 เวลา 08.30 – 16.00 นาฬิกา

ณ ห้องประชุม 501 ชั้น 5 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หลักการและเหตุผล

ปัญหาข้อขัดแย้งและข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินทำกินของชาวบ้าน เป็นปัญหาที่สะสมมาช้านาน และส่งผลกระทบต่อคนจำนวนมาก เนื่องจากประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นปัญหาที่มีการชุมนุมเรียกร้องมากที่สุดเรื่องหนึ่ง จากข้อมูลที่ปรากฏในศูนย์ข้อมูลประชาชนทำเนียบรัฐบาล พบว่าในปี 2537-2542 มีจำนวน 498 ครั้ง และในปี 2543 ระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน จำนวน 57 ครั้ง และจากการรวบรวมข้อมูลสถิติเรื่องร้องเรียนของประชาชน โดยประกาศ ปิ่นตบแต่ง พบว่าปัญหาการร้องเรียนเกี่ยวกับที่ดินมีทั้งปัญหาที่ดินในเขตป่าและในเขตเมือง ซึ่งมีทั้งปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน นายทุนกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกันเอง โดยมีสาเหตุหลายประการ อาทิเช่น ประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น ในขณะที่ที่ดินมีพื้นที่จำกัด การทับซ้อนของพื้นที่ป่าและที่ดินทำกิน การกำหนดบทบาทของกฎหมายและการบังคับใช้ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง ตลอดจนแนวนโยบายของรัฐบาลที่เน้นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เช่น โครงการแปลงทรัพย์สินเป็นทุน โครงการ Seafood Bank เป็นต้น

ในส่วนของการอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ส่งเสริม ค้ำครอง และตรวจสอบการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อคณะรัฐมนตรี และรัฐสภาเกี่ยวกับการจัดการที่ดินและป่า จากการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนแล้วพบว่าปัญหาเกี่ยวกับที่ดินจำนวนมากเกิดจากการออกและการใช้บังคับกฎหมาย ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา หลายกรณีเกิดจากความบกพร่องของระบบราชการและเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบข้อเท็จจริง รวมถึงการออกเอกสารสิทธิ์ ดังนั้น จึงจัดให้มีการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการจัดการที่ดิน
2. เพื่อทราบแนวทางให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการจัดการที่ดินที่ถูกต้องตรงกับสาเหตุของปัญหาและเป็นวิธีการที่สัมฤทธิ์ผลได้จริง

วิธีดำเนินการ

จัดเสวนาร่วมกับผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มเป้าหมาย

จำนวน 50 คน ประกอบด้วย

1. หน่วยงานราชการ
2. องค์กรอิสระ
3. นักวิชาการ
4. องค์กรพัฒนาเอกชน
5. ประชาชน

ระยะเวลาดำเนินการ

- 1 วัน คือ วันพุธที่ 30 มีนาคม 2548 เวลา 08.30 – 16.00 นาฬิกา ณ ห้องประชุม 501 ชั้น 5 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

งบประมาณ

งบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการจัดการที่ดิน
2. ได้ทราบแนวทางให้การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการที่ดิน ที่ถูกต้องตรงกับสาเหตุของปัญหา และเป็นวิธีการที่สัมฤทธิ์ผลได้จริง

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
2. โครงการยุทธศาสตร์ฐานทรัพยากร ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
3. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

.....

กำหนดการสัมมนา
“แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดิน”
วันที่ 30 มีนาคม 2548 เวลา 08.30-16.00 นาฬิกา
ณ ห้องประชุม 501 ชั้น 5 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

.....

08.30 – 09.15 น.	ลงทะเบียน
09.15 – 09.30 น.	กล่าวเปิดงานและชี้แจงวัตถุประสงค์การเสวนา
โดย นางสุนี ไชยรส กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
09.30 – 10.10 น.	นำเสนอผลงานโครงการศึกษาและสำรวจข้อพิพาทและความขัดแย้ง
ปัญหาที่ดินในประเทศไทย
โดย ศยามล ไกยูรวงศ์ และคณะ
10.10 – 11.00 น.	แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่องานศึกษาและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดิน
ในระดับพื้นที่
11.00 – 11.30 น.	นำเสนอแนวทางการปฏิรูปที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน
โดย ไพโรจน์ พลเพชร สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน
11.30 – 12.30 น.	แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวทางการปฏิรูปที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน
ดำเนินรายการ โดย นางสุนี ไชยรส
12.30 – 13.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.30 – 14.00 น.	นำเสนอแนวทางของนโยบายที่ดินและองค์การบริหารจัดการที่ดิน
โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์อติพิล ศรีเสาวลักษณ์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
14.00 – 15.30 น.	แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันใน 3 ประเด็นที่นำเสนอ
ดำเนินรายการ โดย นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์
โครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากร
15.30 – 15.40 น.	สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดิน
โดย นายกฤษฎา บุญชัย อนุกรรมการสิทธิการจัดการที่ดินและป่า
15.40 – 16.00 น.	กล่าวปิดการเสวนา
โดย ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
-

ข้อพิพาทและความขัดแย้งปัญหาที่ดิน ในประเทศไทย

ด้วยเหตุที่ข้อพิพาทและความขัดแย้งปัญหาที่ดินเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญของฐานทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากที่ดินไม่ใช่ทรัพยากรที่ออกแจกจ่ายได้ อีกทั้งยังเป็นฐานทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการเติบโตของทรัพยากรประเภทอื่น เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ และทรัพยากรชีวภาพ เป็นต้น คุณค่าของ “ที่ดิน” จึงหมายถึงความมั่นคงในการดำรงชีวิตของมนุษยชาติ เป็นทั้งที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ตลอดจนชุมชนได้เก็บเกี่ยวใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ดินและทรัพยากรอื่นในผืนดินที่ชุมชนเข้าถึงและจัดการได้ บุคคลใด กลุ่มชาติพันธุ์ใดหรือรัฐใดที่เข้าถึงและครอบครองทรัพยากรที่ดิน นั่นหมายถึงการมีอธิปไตยต่ออาณาเขตของผืนดินนั้น ซึ่งมีความเป็นไทในการกำหนดตัวตนของครอบครัว ชุมชน และสังคมนั้นๆ

1. ภาพรวมข้อพิพาทและความขัดแย้งปัญหาที่ดิน

จากการสำรวจและศึกษากรณีข้อพิพาทและความขัดแย้งปัญหาที่ดินของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง ภาคตะวันตกและตะวันออก และภาคใต้ ทั้งหมด 5 ภาค โดยสุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมด 640 กรณี และปัญหาที่อยู่อาศัยจำนวน 102 กรณี รวมทั้งหมดเป็นจำนวน 742 กรณี การจัดกลุ่มประเภทปัญหาตามประเด็นข้อพิพาทและความขัดแย้งแบ่งได้เป็น 17 ปัญหา ซึ่งสะท้อนให้เห็นสถานการณ์ข้อพิพาทและความขัดแย้งปัญหาที่ดินที่เป็นปัญหาหลักในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในแต่ละประเภทปัญหายังมีความซับซ้อนและความรุนแรงของปัญหามากน้อยต่างกันไป รวมทั้งผลของการแก้ไขปัญหาลุล่วงไปได้น้อยมาก และปัญหานั้นล้นสมมาเป็นเวลายาวนานจนกลายเป็นปัญหาซ้ำซากที่เป็นวงจรอุบาทว์ของปัญหาที่ดินมาโดยตลอด รายงานฉบับนี้จึงนำเสนอผลของการสำรวจดังนี้

ตารางที่ 1 : ประเภทกลุ่มปัญหาของ 5 ภาคและปัญหาที่อยู่อาศัย

ประเภทกลุ่มปัญหา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคตะวันออก/กลาง	ภาคตะวันตก/ตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้	จำนวนประเภทปัญหา	ร้อยละ
1.นโยบายการประกาศเขตป่าทับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน	89	41	17	33	82	262	35.31
2.นโยบายส่งเสริมการปลูกป่าที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน	-	42	-	7	9	58	7.82
3.นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ที่ดิน	1	-	-	1	5	7	0.94
4.นโยบายการให้สัมปทานทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐ (เหมืองแร่และระเบิดหิน)	8	2	1	1	2	14	1.89
5.การใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐวิสาหกิจ	-	-	-	1	-	1	0.13
6.การใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐที่จัดสรรในรูปแบบเฉพาะ (นิคมสร้างตนเอง นิคมสหกรณ์ หรือนิคมอุตสาหกรรม)	4	1	1	2	3	11	1.48
7.การใช้ประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน	8	-	-	4	6	18	2.43
8. การใช้ประโยชน์ในที่ดินทหาร	14	2	10	9	5	40	5.39

9.การใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะประโยชน์	3	36	45	14	22	120	16.17
10.การใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุ	2	2	5	3	4	16	2.16
11.การใช้ประโยชน์ในที่ดินของเอกชน	24	9	9	6	-	51	6.87
12.การออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินไม่ชอบด้วยกฎหมาย	10	6	-	4	2	22	2.97
13.การสูญเสียที่ดินโดยขบวนการข้อโกงหลอกลวง	-	-	-	3	-	3	0.41
14.การสูญเสียที่ดินโดยกลุ่มทุน ผู้มีอิทธิพล บุกรุกที่ดินของรัฐ-ประชาชน	-	-	-	11	-	11	1.48
15.การแบ่งเขตที่ดิน การใช้ประโยชน์ในที่ดินแต่ละพื้นที่ที่หลากหลาย	-	-	-	1	-	1	0.13
16.การไม่ได้รับเอกสารสิทธิ์ที่ดินของประชาชน	-	-	8	-	-	5	0.67
17. ปัญหาที่อยู่อาศัย	-	-	-	-	-	102	13.75
รวมจำนวนกรณีศึกษา	163	141	96	100	140	742	100

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจของนักวิจัย ปี 2536 - 2546

ตารางที่ 2 : ปัญหาที่อยู่อาศัยจากการสำรวจทั่วประเทศตามประเภทของที่ดิน

ปัญหาที่อยู่อาศัย	จำนวนกรณีศึกษา
1. ที่ราชพัสดุดูแลโดยกรมธนารักษ์	13
2. ที่ดินของเอกชน	22
3. ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย	21

4. ที่ดินธรณีสงฆ์	4
5. ที่ดินของกระทรวงมหาดไทย	1
6. ที่สาธารณประโยชน์	23
7. ที่ดินของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี	6
8. ที่ดินของการท่าเรือแห่งประเทศไทย	1
9. ที่ดินของสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด	1
10. ที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	4
11. ที่ดินของกรมทางหลวง	1
12. ที่ราชพัสดุ + ที่ดินของทหาร	1
13. ที่ราชพัสดุ + ที่ดินของกรมศิลปากร	2
14. ที่ราชพัสดุ + ที่สาธารณประโยชน์	1
15. ที่ราชพัสดุ + ที่ดินของกรมเจ้าท่า + ที่สาธารณประโยชน์	1
รวมทั้งหมด	102

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจของนักวิจัย ปี 2536 - 2546

เมื่อคิดเป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์ของประเภทปัญหาที่มีจำนวนมากที่สุดคือปัญหาการประกาศเขตป่าทับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย กล่าวคือเป็นจำนวนร้อยละ 35.31 จำนวน 262 กรณี รองลงมาคือปัญหาการใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณประโยชน์ ร้อยละ 16.17 จำนวน 120 กรณี และอันดับสามคือ ปัญหาของนโยบายส่งเสริมการปลูกป่าที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ร้อยละ 7.82 จำนวน 58 กรณี อันดับสี่และอันดับห้า คือ การใช้ประโยชน์ในที่ดินของเอกชน ร้อยละ 6.87 จำนวน 51 กรณี และการใช้ประโยชน์ในที่ดินทหาร ร้อยละ 5.39 จำนวน 40 กรณี

สาเหตุที่กรณีศึกษาปัญหาในเขตป่า และที่สาธารณประโยชน์มีจำนวนมากเนื่องจากว่าการเก็บข้อมูลกรณีศึกษาของคณะผู้วิจัยได้ใช้ฐานข้อมูลการร้องเรียนของสมาชิกรุ่น ชุมชน ชวนาชาวไร่ภาคอีสาน เครือข่ายเกษตรกรรมภาคเหนือ สหพันธ์เกษตรกรรมภาคเหนือ เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเพื่อคนจนภาคใต้ และเครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชน ข้อมูลเหล่านี้มีรายละเอียดจำนวนมากและเป็นระบบ ซึ่งได้มาจากการรวมกลุ่มเรียกร้องขององค์กรประชาชนที่ติดตามอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การสำรวจข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐ ได้ข้อมูลมาน้อยมากเนื่องจากทางราชการไม่ได้เก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ หรือไม่เปิดเผยข้อมูล หรือต้องติดตามข้อมูลจากหลายหน่วยงาน ข้อมูลส่วนใหญ่หน่วยงานรัฐจะส่งมายังสำนักงานแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐ เพื่อ

พิจารณาแก้ไขปัญหาคือพิพาทในประเด็นการบุกรุกที่ดินของรัฐ อันเป็นสัดส่วนที่เป็นปัญหาข้อพิพาทจำนวนมาก

กรณีการใช้ประโยชน์ในที่ดินทหาร ได้ข้อมูลจากการร้องเรียนของประชาชนต่อสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการรวมกลุ่มขององค์กรประชาชนในการติดตามการแก้ไขปัญา ซึ่งเป็นปัญหาที่ค้างคามามากกว่าสิบปี สำหรับการให้ประโยชน์ในที่ดินเอกชน และการออกเอกสารสิทธิที่ดินไม่ชอบด้วยกฎหมายในภาคเหนือมีกรณีศึกษา 24 กรณี เป็นกรณีที่สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือได้ติดตามแก้ไขปัญาและให้รัฐบาลตรวจสอบ แต่รัฐบาลไม่ได้ตรวจสอบแต่ยังจับกุมผู้นำชาวบ้านที่เร่งรัดให้รัฐบาลแก้ไขปัญา

สำหรับกรณีปัญหาอื่นมีการเก็บข้อมูลที่เฉลี่ยกันไปในทุกภาค ยกเว้นกรณีการใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐวิสาหกิจ การสูญเสียที่ดินโดยขบวนการจัดกองหลอกหลวง การสูญเสียที่ดินโดยกลุ่มทุนฯ ปัญหาการแบ่งเขตที่ดิน มีเฉพาะในภาคตะวันตกและตะวันออก ที่นักวิจัยเลือกมานำเสนอเนื่องจากมีกรณีปัญหาเหล่านี้จำนวนมากในภาคดังกล่าว

ปัญหาที่อยู่อาศัยประเภทข้อพิพาทในที่ดินเอกชนมีจำนวนมากที่สุดคือ 22 กรณี ทั่วทุกภาคที่สุ่มตัวอย่างสำรวจในเมืองใหญ่ แสดงให้เห็นว่ามีชุมชนแออัดจำนวนมากที่สร้างที่อยู่อาศัยในที่ดินของเอกชนซึ่งใกล้แหล่งงาน ปัญหาประเภทนี้แก้ไขปัญาด้วยการปรับปรุงที่อยู่อาศัยในที่ดินเดิมเป็นไปได้ยาก เพราะเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชน รัฐบาลจะช่วยแก้ไขปัญาได้คือการจัดหาที่อยู่อาศัยในที่ดินของรัฐให้ใหม่ กรณีข้อพิพาทในที่ดินของการรถไฟมีจำนวนมากเป็นอันดับสอง คือ 21 กรณี ทั้งนี้เพราะการรถไฟจะมีว่างจำนวนมากตลอดสองข้างทางของทางรถไฟทั่วประเทศที่ไม่มีสิ่งก่อสร้าง ชาวชุมชนแออัดจึงไปสร้างที่อยู่อาศัยบริเวณดังกล่าว การแก้ไขปัญาในที่ดินของการรถไฟจะเป็นไปได้สูง ถ้ารัฐบาลมีนโยบายแก้ไขปัญาปรับปรุงที่อยู่อาศัยในที่ดินที่ไม่มีสิ่งก่อสร้างของการรถไฟ โดยขอความร่วมมือจากการรถไฟฯ อันดับสามเป็นข้อพิพาทในที่ดินราชพัสดุที่ดูแลโดยกรมธนารักษ์ มีจำนวน 13 กรณี ส่วนใหญ่เป็นที่สงวนหวงห้ามของหน่วยงานราชการ แต่ไม่ได้ทำประโยชน์

อันดับสี่เป็นข้อพิพาทในที่ดินของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีคือจำนวน 6 กรณี ซึ่งเป็นพื้นที่ในคลอง ทางน้ำ แม่น้ำ ที่กรมการขนส่งฯดูแลรับผิดชอบ ชาวชุมชนแออัดส่วนใหญ่สร้างที่อยู่อาศัยในคลอง และแม่น้ำ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนไทยที่พึ่งพาแม่น้ำมาแต่ดั้งเดิม แต่เมื่อเมืองเจริญเติบโต การสร้างที่อยู่อาศัยด้วยไม้และสังกะสีอย่างง่ายจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของชุมชนแออัด ไม่มีการจัดการที่ดิน สภาพของชุมชนแออัดจึงกลายเป็นขยะของสังคมในเมืองใหญ่ อันดับห้าเป็นข้อพิพาทในพื้นที่ของการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีจำนวน 4 กรณี ส่วนใหญ่เป็นที่ดินในกรุงเทพมหานครที่มีชุมชนเช่าที่ดินอยู่อาศัยในราคาถูก

2. ปัญหาทางแนวคิดและโครงสร้างของกฎหมาย

สถานการณ์ข้อพิพาทและความขัดแย้งปัญหาที่ดินที่ศึกษาสำรวจมาแสดงให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหามันต้องเริ่มต้นจากแนวความคิดและทัศนคติของภาครัฐ ผู้กำหนดนโยบาย และคนในสังคมต่อการให้คุณค่าของ “ที่ดิน” ที่เป็น “ต้นทุนทางสังคม” มิใช่ “ต้นทุนทางสินค้า” การเปลี่ยนทัศนคติดังกล่าวจะทำให้กระบวนการแก้ไขปัญหาและการจัดการที่ดิน มุ่งไปในทิศทางที่สร้างฐานทรัพยากรที่ดินให้เป็นความมั่นคงของการดำรงชีวิตของมนุษย์และสรรพสิ่งในโลกอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งตรงกันข้ามกับกระบวนการแก้ไขปัญหาและการจัดการในทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเสรีที่กำหนดให้ “ที่ดิน” เป็นสินค้า โดยให้กลไกตลาดเป็นผู้ควบคุมการซื้อขายที่ดิน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนมือการถือครองที่ดินกระจุกตัวอยู่กับกลุ่มคนที่มีเงินทุนซึ่งมีศักยภาพในการลงทุนทำประโยชน์ได้เต็มที่

แนวการวิเคราะห์ในทิศทางของคุณค่า “ที่ดิน” ที่เป็น “ต้นทุนทางสังคม” โดยใช้กรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ.2540 มาเป็นแนวทางการวิเคราะห์กระบวนการแก้ไขปัญหาของรัฐ กระบวนการกำหนดนโยบายและกฎหมาย ตลอดจนสาระสำคัญของนโยบายและกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อข้อพิพาทและความขัดแย้งปัญหาที่ดิน มีบทสรุปที่ต้องทบทวนดังนี้

1) รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 เป็นกฎหมายสูงสุดของไทยที่มีความกำหนัดมากที่

สุดและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและวัฒนธรรมของสังคมไทย ในการเปิดพื้นที่ให้กับภาคประชาชนมีส่วนร่วมในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในมาตรา 26 ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” เจตนารมณ์การเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์มีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องเข้าไปเป็นอยู่ในวัฒนธรรมของระบบราชการ กลไกอำนาจรัฐ ซึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทัศนคติ พฤติกรรม ระบบ โครงสร้าง และอำนาจตามกฎหมาย ตลอดจนเข้าไปอยู่ในวัฒนธรรมของคนในสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเคารพสิทธิมนุษยชน และจะนำไปสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทและความขัดแย้งปัญหาที่ดินที่ต้นเหตุอย่างแท้จริง

อุปสรรคสำคัญของกระบวนการแก้ไขปัญหาของรัฐไม่บรรลุผล เนื่องมาจากวัฒนธรรม

อำนาจนิยมของระบบราชการที่ไปละเมิดสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญ ซึ่งสร้างปัญหาความขัดแย้งให้รุนแรงมากยิ่งขึ้น เพราะกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ล่าช้าและไม่ต่อเนื่องได้สร้างแรงกดดันให้กับผู้เดือดร้อน ที่ถูกคุกคามข่มขู่และฆ่าจากเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มทุน หรือผู้มีอิทธิพล

ตลอดจนสร้างปัญหาความยากจนที่ไม่มั่นคงในที่ดินทำกิน และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่ชุมชนใช้ประโยชน์ ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต

2) คนในสังคมไทย และนโยบายรัฐบาลอยู่ในกระแสของการพัฒนาเศรษฐกิจ

เสรี ซึ่งให้คุณค่าของ “ที่ดิน” เป็นต้นทุนทางสินค้า และต้องใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มที่ การมองคุณค่าเช่นนี้เป็นสาเหตุสำคัญต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล และสร้างวัฒนธรรมการเก็งกำไรซื้อขายที่ดินเพื่อพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ นโยบายดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อ การสูญเสียที่ดินของเกษตรกรรายย่อย และสร้างปัญหาจำนวนคนไร้ที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น เช่น นโยบายการท่องเที่ยว นโยบายการปลูกป่าเชิงพาณิชย์ นโยบายการให้สัมปทานทำประโยชน์โดยขาดการควบคุมดูแลต่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และนโยบายเร่งรัดออกโฉนดที่ดิน

ถึงแม้ว่ารัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์

2544⁴ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญในมาตรา 84 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่ต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม แต่ในความเป็นจริงการจัดระบบการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมยังไม่มี การแก้ไขปัญหา อีกทั้งรัฐบาลยังสนับสนุนการใช้ที่ดินตามแนวความคิดพัฒนาที่ดินให้เป็นสินค้า โดยเสนอนโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ควบคู่กับการแก้ไขปัญหาความยากจน ด้วยการขึ้นทะเบียนคนจน เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดหาที่ดินของรัฐให้ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการนำเงินในอนาคตมาใช้จ่ายจากการจำนองที่ดินกับแหล่งเงินกู้ในระบบ แต่ไม่ได้แก้ไขปัญหาค่าความยากจนจากการสูญเสียที่ดินของเกษตรกรรายย่อยอย่างแท้จริง

3) กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน ได้แก่ ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497

และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2479 ได้กำหนดให้มีระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินสองระบบ คือระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินของเอกชนและของรัฐ โดยไม่ยอมรับระบบสิทธิในที่ดินรูปแบบอื่นๆ เช่น การจัดการที่ดินโดยชุมชน ซึ่งเป็นสิทธิในที่ดินของชุมชน จึงทำให้เกิดสภาพการผูกขาดอำนาจการจัดการที่ดินโดยรัฐที่ครอบคลุมถึงที่ดินรกร้างว่างเปล่า ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์หรือที่สาธารณประโยชน์ ยกเว้นว่าประชาชนจะได้เอกสารสิทธิ์ที่ดินภายใต้กระบวนการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินซึ่งมีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นต้นเหตุสำคัญของข้อพิพาทและการสูญเสียที่ดินของประชาชน เพราะฉะนั้นการรับรองสิทธิในที่ดินสองแบบนี้จึงไม่

* นโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรที่ดินที่รัฐบาลทักษิณแถลงต่อรัฐสภา “จะส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินอย่างพอเพียง โดยวางแผนการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ และจัดการใช้ที่ดินรกร้างว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญในมาตรา 46 สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

4) กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดที่ดินและการปฏิรูปที่ดิน การให้เช่า การอนุญาต

ให้เช่าทำประโยชน์ในที่ดิน ได้แก่ พระราชบัญญัติการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2528 แก้ไข พ.ศ.2532 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518 และกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวกับการสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐ กฎหมายเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่หลากหลายประเภทตามการแบ่งกลุ่มประเภทปัญหา กฎหมายเหล่านี้มุ่งเน้นการจัดการที่ดินโดยรัฐ โดยควบคุมการใช้ที่ดิน และใช้กระบวนการพิสูจน์สิทธิในที่ดินภายใต้กรอบของกฎหมายและเอกสารของราชการ จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่ดิน กฎหมายเหล่านี้จึงไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญในมาตรา 56 สิทธิของบุคคลร่วมกับรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 290 แต่ในทางปฏิบัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ถูกครอบงำโดยกลุ่มผลประโยชน์ ระบบราชการ และระบบการเมือง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการตื่นตัวขององค์กรประชาชนเพื่อตรวจสอบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีแนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

5) กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมการใช้ที่ดินและการพัฒนาที่ดิน ได้แก่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518-พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2532 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน รวมทั้งนโยบายการจำแนกและการใช้ที่ดินตามมติ ครม. ระเบียบ ประกาศ กฎกระทรวง ยังไม่สามารถบังคับใช้ในการวางแผนการใช้ที่ดินและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะกฎหมายเหล่านี้เป็นกฎหมายส่งเสริม ซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลและคนในสังคมที่ยังเน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร จึงทำให้มีการยกเลิกพื้นที่ผังเมือง หรือการลัมปทานทำเหมืองแร่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 บี ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธาร และขาดมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการดำเนินการโครงการ กฎหมายเหล่านี้จึงเป็นสื่อกระด้างที่ทำให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองในมาตรา 76 และมาตราอื่นที่กล่าวมาแล้ว ในรัฐธรรมนูญถูกละเมิดจนกลายเป็นประเพณีที่ขาดหน่วยงานรับผิดชอบ

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคือพิพาทและความขัดแย้งที่ดินมี 3 ระดับ ดังนี้

1) การแก้ไขปัญหาละเอียด

(1) รัฐต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ถูกไล่ออกจากที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิในชีวิตและทรัพย์สินที่ถูกข่มขู่คุกคามหรือฆ่า

(2) ให้ประชาชนผู้เดือดร้อนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคือพิพาททุกขั้นตอน และให้มีการเร่งรัดแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาแล้ว และกรณีพิพาทที่ยังไม่มีการริเริ่มแก้ไขปัญหาคือพิพาทใดๆ

(3) กระบวนการแก้ไขปัญหาคือพิพาทของรัฐ การกำหนดนโยบาย และการบังคับใช้กฎหมาย ต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและชุมชนตามรัฐธรรมนูญ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและติดตามแนวนโยบาย

(4) การพัฒนากลไกทางเลือกของการแก้ไขปัญหาคือพิพาทความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดิน ที่ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยเฉพาะผู้เดือดร้อนที่เข้าใจสภาพพื้นที่ ได้ร่วมเสนอการแก้ไขปัญหาคือพิพาทสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งในด้านกระบวนการพิสูจน์สิทธิ การออกเอกสารสิทธิที่ดิน การจัดการที่ดิน โดยก้าวข้ามข้อจำกัดของกฎหมาย และกลไกของระบบราชการ

(5) การกำหนดระเบียบหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาละเอียดในระดับนโยบาย ที่เชื้ออำนาจให้เกิดการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอ 3 ข้อแรกได้ ตัวอย่างเช่น มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคือพิพาทป่าไม้และที่ดิน วันที่ 17 และ 29 เมษายน 2540 ที่ให้มีการแก้ไขปัญหาคือพิพาทในระดับพื้นที่ที่ชุมชนมีความพร้อมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับรัฐ เพื่อเป็นตัวอย่างในการแก้ไขปัญหาคือพิพาทระยะยาว หรือการเจรจากับหน่วยงานของรัฐที่ดูแลที่ดินของรัฐให้ยุติการเช่าที่ดินในระยะยาว 30 ปี เพื่อปรับปรุงชุมชนแออัดให้อยู่อาศัยในที่ดินเดิม ทั้งนี้เพราะการปรับปรุงแก้ไขนโยบายและกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาคือพิพาทต้องใช้เวลานาน หากไม่มีแนวทางดังกล่าว เจ้าหน้าที่ระดับล่างก็ไม่กล้าทำหน้าที่เพราะกลัวมีความผิด

2) นโยบายการจัดการที่ดินในระยะยาว

(1) กำหนดนโยบายการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมทั้งประเทศ เพื่อจำแนกการใช้ที่ดินแต่ละประเภท ตรวจสอบขอบเขตพื้นที่ที่เข้าซ้อนของหน่วยงานรัฐ และการใช้ประโยชน์ของประชาชนในสภาพความเป็นจริง มาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่ดินไปสู่ทางออกการจัดการที่ดินโดยชุมชนร่วมกันและสอดคล้องกับระบบนิเวศตามการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม

(2) ปรับปรุงแก้ไขนโยบาย กฎหมาย คำสั่งและระเบียบข้อบังคับที่มีผล
กระทบต่อสิทธิการใช้ประโยชน์และเข้าถึงทรัพยากร รวมทั้งกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ให้อยู่บนแนวคิดที่ดินคือต้นทุนทางสังคมที่ต้องมีการจัดการ
อย่างยั่งยืน และกระจายอำนาจให้ชุมชนมีสิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการ ได้แก่

(2.1) ปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ โดยแยกแยะการจัดการระหว่างพื้นที่
บก และพื้นที่ทะเลให้สอดคล้องกับระบบนิเวศและวิถีวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น

(2.2) ปฏิรูปนโยบายป่าไม้แห่งชาติและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง โดย
สนับสนุนการจัดการป่าและที่ดินร่วมกับชุมชนในพื้นที่ป่าทุกประเภท กระณีการปฏิรูปนโยบายการ
ปลูกสร้างสวนป่า ให้ยึดหลักการฟื้นฟูป่าธรรมชาติให้มีสภาพสมบูรณ์ และให้ชุมชนมีส่วนร่วม

(2.3) ปฏิรูปกระบวนการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม

(2.4) ปฏิรูปกฎหมายที่อนุญาตให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น กฎหมายแร่
กฎหมายวนเคื้อนสงหริมทรัพย กฎหมายชลประทาน ประมวลกฎหมายที่ดิน โดยให้ประชาชน
ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตรวจสอบและอนุญาตการใช้ที่ดินเพื่อพัฒนาโครงการ รวมทั้ง
ปฏิรูปพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำกับ
ดูแลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรให้มีกลไกและกระบวนการตรวจสอบการดำเนินการโครงการ โดย
ให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมตรวจสอบอย่างแท้จริง

(3) ปฏิรูปการจัดการที่ดินของรัฐ ได้แก่ ที่สาธารณประโยชน์ ที่ราชพัสดุ ที่นิคม
สร้างตนเอง ที่ดินของทหาร โดยการตรวจสอบพิสูจน์สิทธิในที่ดินจากการมีส่วนร่วมของผู้
เดือดร้อน และสอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อนำไปสู่การจัดการที่ดินร่วมกันระหว่างรัฐกับ
ประชาชน

(4) การพัฒนาระบบข้อมูลเกี่ยวกับที่ดิน เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานไว้ใช้ใ
การศึกษา ติดตาม ตรวจสอบสภาพการณ์ปัจจุบัน และเพื่อใช้ในการวางแผนระดับนโยบายและ
การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินได้

(5) การพัฒนามาตรการทางด้านการคลัง เช่นการจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตรา
ก้าวหน้า เพื่อให้เป็นมาตรการจำกัดการถือครองที่ดิน การกระจายสิทธิการถือครองที่ดินอย่างเ
ธรรมและให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่

(6) การพัฒนาแนวคิดและรูปแบบของการจัดการที่ดินโดยองค์กรชุมชน พร้อม
ทั้งมาตรการและสถาบันของท้องถิ่นในการควบคุมดูแลการจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่าง
ยั่งยืน

HD
1251
11528
2528
C.1

ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(7) การพัฒนาขีดความสามารถของภาคประชาชนในการวิเคราะห์ปัญหา การติดตามสถานการณ์และการประสานงานเพื่อให้เกิดการดำเนินงานในกระบวนการแก้ไขปัญหาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด

(8) การพัฒนากลไกความร่วมมือในการทำงานขององค์กรชาวบ้าน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินของท้องถิ่น ทั้งในด้านการส่งเสริมกระบวนการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม และการจัดเก็บภาษีประเภทที่เก็บจากมูลค่าที่ดินที่เพิ่มขึ้น

T1962

สรุปสาระสำคัญของร่างกฎหมายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

วัตถุประสงค์การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

๑. การกระจายสิทธิการถือครองทรัพยากรที่ดินอย่างเป็นธรรม
๒. การอนุรักษ์ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพและให้เกิดความมั่นคงทางอาหารตลอดจนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน
๓. การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมและการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม
๔. การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ การดูแลรักษาและการใช้ทรัพยากรที่ดิน การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนในการจัดการทรัพยากรที่ดิน

ผู้ได้รับประโยชน์จากการปฏิรูปที่ดิน

๑. เกษตรกร ผู้ไม่มีที่ดินของตนเอง หรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ
๒. บุคคลผู้ยากจน ซึ่งไม่มีที่ดินทำกินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเองและประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก
๓. บุตรของเกษตรกรซึ่งไม่มีที่ดินทำกินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเองและประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก
๔. องค์การเกษตรกร ที่รวมตัวกันเพื่อการจัดการการเกษตรและการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร

องค์กรบริหารการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

๑. คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

๑. นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน
๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการ
๓. ปลัดกระทรวงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ จำนวน ๗ คน
๔. ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปฏิรูปที่ดินเลือกกันเองให้เหลือจำนวน ๕ คน
๕. ผู้แทนองค์กรเกษตรกร หรือองค์กรในเขตปฏิรูปที่ดินเลือกกันเองให้เหลือจำนวน ๑๐ คน
๖. ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๕ คน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ หรือประสบการณ์ทางด้านการปฏิรูปที่ดิน การพัฒนาสังคม การพัฒนาการเกษตร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกฎหมายด้านละหนึ่งคน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

๑. พิจารณากำหนดนโยบายและแผนการปฏิรูปที่ดิน
๒. พิจารณากำหนดนโยบายและแผนการจัดซื้อที่ดิน การดำเนินการเวนคืนที่ดิน หรือการจัดหาที่ดินของรัฐ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร
๓. พิจารณากำหนดนโยบายการบริหารกองทุนการปฏิรูปที่ดิน
๔. พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน
๕. พิจารณากำหนดประกาศเขตที่ดินเพื่อคุ้มครองไว้เป็นเกษตรกรรม
๖. พิจารณาแผนการส่งเสริมและบำรุงเกษตรกรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนคุณภาพชีวิตของเกษตรกร
๗. ส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกร เพื่อการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปที่ดิน และรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร
๘. เสนอการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปที่ดิน
๙. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และจัดทำรายงานเผยแพร่ต่อสาธารณชน
๑๐. ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่น
๑๑. มีอำนาจเรียกให้หน่วยงานของรัฐหรือสั่งให้บุคคลใดที่เกี่ยวข้องมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาได้

๒. คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ
๒. ที่ดินจังหวัด เกษตรจังหวัด ป่าไม้จังหวัด พศจ.จังหวัดและผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน จำนวนห้าคน
๓. ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน ให้ผู้บริหารเลือกกันเองให้เหลือจำนวน ๕ คน
๔. ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเลือกกันเองให้เหลือจำนวนสิบคน
๕. ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนห้าคน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ หรือประสบการณ์ด้านการปฏิรูปที่ดิน การพัฒนาสังคม การพัฒนาการเกษตร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกฎหมายด้านละหนึ่งคน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

๑. ตรวจสอบและจัดหาที่ดินที่เหมาะสมกับเกษตรกรรม โดยร่วมกับองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสนอให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร(คปก.)พิจารณาอนุมัติให้มีการดำเนินการปฏิรูปที่ดิน
๒. จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินตามสภาพภูมินิเวศน์ ความอุดมสมบูรณ์ของแต่ละพื้นที่ และลักษณะการใช้ที่ดินอย่างหลากหลาย อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

๓. จัดทำแผนการใช้ที่ดิน และกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร
๔. จัดทำแผนการส่งเสริมและบำรุงเกษตรกรรม แผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร โดยการเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน
๕. จัดทำแผนการใช้งบประมาณในการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดิน การพัฒนาการเกษตร และการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร องค์กรเกษตรกร ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่นในการดำเนินงานปฏิรูปที่ดิน
๖. จัดทำแผนการส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปที่ดินและเพื่อความเข้มแข็งของเกษตรกรในการรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร
๗. การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อร่วมกันส่งเสริมเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร
๘. จัดทำรายงานการดำเนินงาน เสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) และต้องเผยแพร่ต่อประชาชนทั่วไปด้วย
๙. เสนอแนะต่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ในการกำหนดกิจการ วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด
๑๐. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

กองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

๑. การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
๒. การพัฒนา การให้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามกฎหมายนี้
๓. ค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน
๔. การใช้เงินกองทุนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรมิให้สูญเสียสิทธิในที่ดิน

ที่มาของกองทุนปฏิรูปที่ดิน

๑. เงินที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน
๒. เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับจากรัฐบาลหรือจากแหล่งต่าง ๆ ภายในประเทศ หรือต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ หรือบุคคลอื่น
๓. เงินที่ได้รับจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร ตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร
๔. เงิน ดอกผล หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ ส.ป.ก.ได้รับเกี่ยวกับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้
๕. ดอกผลของเงินกองทุน

การดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

๑.การจัดหาที่ดินมาดำเนินการ

ที่ดินของเอกชน

๑. สำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมร่วมกับองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำการสำรวจ

๑.๑ จำนวนผู้ครอบครองและการใช้ประโยชน์ในที่ดิน

๑.๒ จำนวนผู้เช่าที่ดิน

๑.๓ จำนวนแรงงานรับจ้างภาคเกษตรกรรม

๑.๔ ผู้ไร้ที่ทำกิน

๒. ในกรณีที่เจ้าของที่ดินได้ที่ดินมาโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้เสนอคณะกรรมการพิจารณาเพิกถอนที่ดินที่ได้มาโดยมิชอบนั้น

๓. ในกรณีเจ้าของที่ดินมีที่ดินรวมกันไม่เกินห้าสิบไร่ และไม่ใช้ที่ดินประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองหรือไม่ใช้ที่ดินประกอบเกษตรกรรมอย่างใด หรือประกอบเกษตรกรรมเล็กน้อย หรือประกอบเกษตรกรรมบางส่วนเพียงการแสดงสิทธิในที่ดิน ให้จัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินในส่วนที่เกินกว่าห้าสิบไร่

๔. ในกรณีเจ้าของที่ดินมีที่ดินที่รวมกันไม่เกินห้าสิบไร่ และเจ้าของที่ดินที่ประกอบการเกษตรกรรมด้วยตนเองให้จัดซื้อที่ดินหรือเวนคืนที่ดินส่วนที่เกินห้าสิบไร่

ที่ดินของรัฐ

๑. สำนักงานปฏิรูปเพื่อเกษตรกรรม ร่วมกับองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำรวจการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ทั้งที่เป็นเอกชนและหน่วยงานของรัฐเพื่อเสนอให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด กำหนดแผนการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป

๒. การครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีเนื้อที่เกินห้าสิบไร่ ซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันเป็นผู้ครอบครองที่ดินที่ประกอบการเกษตรกรรมด้วยตนเองให้เพิกถอนการครอบครองที่ดินส่วนที่เกินกว่าห้าสิบไร่

๓. การครอบครองที่ดินแปลงเดียวหรือหลายแปลงในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันเป็นผู้ครอบครองที่ดินไม่ใช้ที่ดินประกอบการเกษตรกรรมด้วยตนเองหรือไม่ได้ใช้ที่ดินประกอบเกษตรกรรมแต่อย่างใดหรือประกอบเกษตรกรรมเล็กน้อย หรือเพียงบางส่วนเพียงเพื่อแสดงการครอบครองที่ดิน ให้เพิกถอนการครอบครองที่ดินนั้นทั้งหมด

๔. ที่ดินให้เข้าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อครบสัญญาเช่าให้ยุติการเช่า

๕. การครอบครองที่ดินในแปลงเดียวกัน หรือหลายแปลงในที่ดินของรัฐ ซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันเป็นผู้ครอบครองที่ดิน เพื่อประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองและอยู่มาก่อนกำหนดเป็นที่ดินของรัฐให้เพิกถอนการครอบครองที่ดินส่วนที่เกินห้าสิบไร่

๖. ที่ดินราชพัสดุที่หน่วยงานราชการครอบครองอยู่แต่ไม่ใช้ประโยชน์ตามที่หน่วยราชการนั้นได้ขออนุญาตใช้ประโยชน์ในคราวแรก หรือใช้ประโยชน์เพียงบางส่วนให้นำมาปฏิรูปที่ดิน

๒.การจัดที่ดินและการใช้ประโยชน์ในที่ดิน

๑. คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดร่วมกับองค์กรชุมชนในการปฏิรูปที่ดินร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรเพื่อเสนอให้คณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๒. คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ร่วมกับองค์กรชุมชนกำหนดจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การวางแผนการใช้ที่ดิน ตลอดจนการวางแผนการผลิตทางการเกษตร โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓. คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนมีหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในที่ดินและการผลิตเพื่อให้เป็นไปตามแผนการใช้ประโยชน์ในที่ดินและแผนการผลิตทางการเกษตร

๓.การพัฒนา

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนการทำการเกษตรและการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพภูมินิเวศน์ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒. ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร การสหกรณ์ ธุรกิจชุมชน

๓. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากภูมิปัญญาไทยและวิทยาการสมัยใหม่แก่องค์กรเกษตรกร องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ให้สามารถพัฒนาบริหารจัดการในด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ส่งเสริมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการเกษตรและความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศด้านการตลาดสินค้าเกษตร เพื่อให้สามารถวางแผนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. องค์กรชุมชนมีส่วนร่วม กับ ส.ป.ก. ในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดรูปที่ดินและการพัฒนาอาชีพและรายได้ หรือกับการพัฒนาของหน่วยงานของรัฐอื่น

๔.สิทธิในที่ดิน

๑. ที่ดินที่บุคคลได้รับการปฏิรูปที่ดินให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดและองค์กรชุมชนร่วมกันกำหนดสิทธิในที่ดินให้เป็นไปตามความต้องการและสอดคล้องกับวิถีชีวิต หรือจารีตประเพณีของชุมชนท้องถิ่น

๒.บุคคลที่ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินมีความประสงค์จะไม่ทำประโยชน์ในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรม หรือต้องการโอนสิทธิการใช้ประโยชน์ให้กับบุคคลอื่น ให้บุคคลนั้นเสนอให้องค์กรชุมชนเป็นผู้พิจารณา ดำเนินการให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนต่อไป

๓.บุคคลที่ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินมีสิทธิโอนสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้กับทายาทของตนได้

บทกำหนดโทษ

๑. ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานที่ถูกเรียกหรือถูกสั่งให้ส่งตามมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒. ผู้ใดฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการ ซึ่งออกตามมาตรา ๓๑ ที่ต้องแจ้งจำนวน และการทำประโยชน์ในที่ดิน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

(ร่าง)

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

พ.ศ.

.....
โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร
.....
.....
.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร
พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับนับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษา

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘
- (๒) พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๙
- (๓) พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์และการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือการประกอบอาชีพ ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

“การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร” หมายความว่า การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิและการถือครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดถึงการจัดที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐจัดซื้อ หรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมีได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง หรือมีที่ดินเกินสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจัดให้เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเอง หรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ และองค์กรเกษตรกร ได้เช่าซื้อ เช่า หรือเข้าทำประโยชน์ โดยให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพ การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต ตลอดจนการผลิตและการจำหน่าย รวมถึงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย

“เขตปฏิรูปที่ดิน” หมายความว่า เขตที่ดินที่พระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘

“ที่ดินของรัฐ” หมายความว่า บรรดาที่ดินทั้งหลาย อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน หรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

“เจ้าของที่ดิน” หมายความว่า ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน

“สิทธิในที่ดิน” หมายความว่า กรรมสิทธิ์และให้หมายความรวมถึงสิทธิครอบครองในฐานะเป็นเจ้าของที่ดินด้วย

“เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจการอื่น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“เกษตรกร” หมายความว่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และให้หมายความรวมถึงบุคคลผู้ยากจน หรือผู้เป็นบุตรของเกษตรกร บรรดาซึ่งไม่มีที่ดินทำกินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเองและประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

“องค์กรเกษตรกร” หมายความว่า กลุ่ม หรือคณะของเกษตรกรที่รวมตัวกันเพื่อการจัดการการเกษตรและการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร

“เจ้าของที่ดินผู้ประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเอง” หมายความว่า เจ้าของที่ดินผู้ซึ่งดำเนินการผลิตด้านเกษตรกรรม โดยเป็นผู้ลงทุนและได้รับผลประโยชน์จากการผลิตนั้นโดยตรง และไม่เป็นผู้เช่าที่ดินนั้น

“บุคคลในครอบครัวเดียวกัน” หมายความว่า คู่สมรสและผู้สืบสันดานที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวง เพื่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๗ การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- (๑) การกระจายสิทธิการถือครองทรัพยากรที่ดินอย่างเป็นธรรม
- (๒) การอนุรักษ์ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพและให้เกิดความมั่นคงทางอาหารตลอดจนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน
- (๓) การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมและการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม
- (๔) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ การดูแลรักษาและการใช้ทรัพยากรที่ดิน การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนในการจัดการทรัพยากรที่ดิน

มาตรา ๘ เพื่อประโยชน์ในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ตลอดจนการอนุรักษ์ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ และการแก้ปัญหาที่ดินในการทำเกษตรกรรม ให้คณะกรรมการปฏิรูปเพื่อเกษตรกรรมพิจารณากำหนดพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งให้เป็นเขตคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

หมวด 2

คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๙ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม" ประกอบด้วย

- (๑) นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน
 - (๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการ
 - (๓) ปลัดกระทรวงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ
 - (๔) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปฏิรูปที่ดินเลือกกันเองให้เหลือจำนวนห้าคน
 - (๕) ผู้แทนองค์กรเกษตรกร หรือองค์กรในเขตปฏิรูปที่ดินเลือกกันเองให้เหลือจำนวนสิบคน
 - (๖) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนห้าคน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ หรือประสบการณ์ทางด้านการปฏิรูปที่ดิน การพัฒนาสังคม การพัฒนาการเกษตร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกฎหมายด้านละหนึ่งคน
- หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการตาม (๔) และ (๕) ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประกาศกำหนด
- ให้กรรมการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) ดำเนินการสรรหาและพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการตาม (๖)

หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา และการพิจารณาคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคสามให้เป็นไปตาม ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เลขาธิการ เป็นเลขาธิการทรงคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๑๐ กรรมการตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) (๕) และ (๖) มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับการเลือก หรือแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังมิได้มีการคัดเลือกกรรมการตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) และ (๕) หรือแต่งตั้งกรรมการตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๖) ขึ้นใหม่ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการแต่งตั้งใหม่เข้ามารับหน้าที่ แต่งตั้งไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น

ในกรณีที่กรรมการตามวรรคหนึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการคัดเลือกหรือแต่งตั้งกรรมการประเภทเดียวกันแทนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งกรรมการนั้นว่างลงและให้ผู้ได้รับคัดเลือกหรือได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการที่ตนแทน

ในกรณีที่วาระของกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่ดำเนินการคัดเลือกหรือแต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นก็ได้ และในการนี้ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๑ นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่งแล้ว กรรมการตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) (๕) และ (๖) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๖) คณะรัฐมนตรีให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

มาตรา ๑๒ การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งเสียงในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานที่ประชุมออกเสียงเพิ่มอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

ในการประชุม ถ้ามีการพิจารณาเรื่องที่กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสีย กรรมการผู้นั้นมีหน้าที่แจ้งให้คณะกรรมการทราบและมีสิทธิเข้าชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้นแต่ไม่มีสิทธิเข้าร่วมประชุมและลงคะแนนเสียง

วิธีการประชุม การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ และส่วนได้เสียซึ่งกรรมการมีหน้าที่ที่ต้องแจ้งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณากำหนดนโยบายและแผนการปฏิรูปที่ดิน

(๒) พิจารณากำหนดนโยบายและแผนการจัดซื้อที่ดิน การดำเนินการเวนคืนที่ดินหรือการจัดหาที่ดินของรัฐ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(๓) พิจารณากำหนดนโยบายการบริหารกองทุนการปฏิรูปที่ดิน

(๔) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน

(๕) พิจารณากำหนดประกาศเขตที่ดินเพื่อคุ้มครองไว้เป็นเกษตรกรรม

(๖) พิจารณาแผนการส่งเสริมและบำรุงเกษตรกรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

(๗) ส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกร เพื่อการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปที่ดิน และรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร

(๘) เสนอการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปที่ดิน

(๙) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และจัดทำรายงานเผยแพร่ต่อสาธารณชน

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่น

อำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นประกาศกำหนด

มาตรา ๑๔ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการหรืออนุกรรมการแล้วแต่กรณีมีอำนาจเรียกให้หน่วยงานของรัฐหรือสั่งให้บุคคลใดที่เกี่ยวข้องมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาได้

มาตรา ๑๖ ให้กรรมการและอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุมค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าใช้จ่ายอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่รัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๓

คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

มาตรา ๑๗ ให้มีคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ประกอบด้วย

- (๑) ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ
- (๒) ที่ดินจังหวัด เกษตรจังหวัด ป่าไม้จังหวัด พืชจังหวัดและผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน
- (๓) ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน ให้ผู้บริหารเลือกกันเองให้เหลือจำนวนห้าคน

(๔) ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร หรือองค์กรเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเลือกกันเองให้เหลือจำนวนสิบคน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนห้าคน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ หรือประสบการณ์ด้านการปฏิรูปที่ดิน การพัฒนาสังคม การพัฒนาการเกษตร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกฎหมายด้านละหนึ่งคน

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการตาม (๓) ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ให้กรรมการตาม (๑) (๒) (๓) และ (๔) ดำเนินการสรรหาพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอให้ผู้ว่าราชการแต่งตั้งตาม (๕)

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาและพิจารณาคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคสามให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

มาตรา ๑๘ คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและจัดหาที่ดินที่เหมาะสมกับเกษตรกรรม โดยร่วมกับองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสนอให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร(คปก.) พิจารณานุมัติให้มีการดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

(๒) จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินตามสภาพภูมินิเวศน์ ความอุดมสมบูรณ์ของแต่ละพื้นที่ และลักษณะการใช้ที่ดินอย่างหลากหลาย อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

- (๓) จัดทำแผนการใช้ที่ดิน และกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร
- (๔) จัดทำแผนการส่งเสริมและบำรุงเกษตรกรรม แผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแผนการพัฒนาคูณภาพชีวิตเกษตรกร โดยการเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน
- (๕) จัดทำแผนการใช้งบประมาณในการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดิน การพัฒนาการเกษตร และการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร องค์กรเกษตรกร ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่นในการดำเนินงานปฏิรูปที่ดิน
- (๖) จัดทำแผนการส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปที่ดินและเพื่อความเข้มแข็งของเกษตรกรในการรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร
- (๗) การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อร่วมกันส่งเสริมเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร
- (๘) จัดทำรายงานการดำเนินงาน เสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) และต้องเผยแพร่ต่อประชาชนทั่วไปด้วย
- (๙) เสนอแนะต่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ในการกำหนดกิจการ วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด
- (๑๐) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

มาตรา ๑๙ คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมอบหมาย

มาตรา ๒๐ ให้นำมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด คณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๔

กองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

มาตรา ๒๑ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า กองทุนการปฏิรูปเพื่อเกษตรกรขึ้นในกระทรวงการคลัง เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายเพื่อการดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้

รายได้ที่ ส.ป.ก. ได้รับจากการดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้ให้นำส่งเข้าบัญชีกองทุนโดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การใช้จ่ายเงินกองทุนให้กระทำเฉพาะการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การพัฒนาการให้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน รวมตลอดถึงการใช้เงินกองทุนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรมิให้สูญเสียสิทธิในที่ดิน ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

ให้กระทรวงการคลังเก็บรักษาเงินกองทุนและเบิกจ่ายเงินจากกองทุนเพื่อใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้

เงินกองทุนที่กระทรวงการคลังเก็บรักษาไว้ตามวรรคสี่ ให้กระทรวงการคลังนำไปหา ดอกผลได้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา ๒๒ กองทุนประกอบด้วย

(๑) เงินที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน

(๒) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับจากรัฐบาลหรือจากแหล่งต่าง ๆ ภายในประเทศ หรือต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ หรือบุคคลอื่น

(๓) เงินที่ได้รับจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร ตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร

(๔) เงิน ดอกผล หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ ส.ป.ก.ได้รับเกี่ยวกับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ดอกผลของเงินกองทุน

มาตรา ๒๓ ภายในกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณทุกปี ให้รัฐมนตรีประกาศรายงานรับจ่ายเงินกองทุนในราชกิจจานุเบกษา

รายงานการรับจ่ายเงินตามวรรคหนึ่ง เมื่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบแล้วให้ทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอรัฐสภาทราบ

หมวด ๕

การดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ส่วนที่ ๑

การจัดหาที่ดินมาดำเนินการ

มาตรา ๒๔ ให้สำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมร่วมกับองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำรวจการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินจำนวนผู้เช่าที่ดิน แรงงานรับจ้างภาคเกษตรกรรมและผู้ไร้ที่ทำกิน เพื่อเสนอให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด กำหนดมาตรการ การเพิกถอนสิทธิการถือครองที่ดินที่ไม่ชอบ การวางแผนการจัดซื้อที่ดินหรือการเวนคืนที่ดินที่มีความเหมาะสมต่อการประกอบการเกษตรกรรมที่เจ้าของที่ดินมีที่ดินเกินสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อนำมาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด มีอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เจ้าของที่ดินได้ที่ดินมาโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้เสนอคณะกรรมการพิจารณาเพิกถอนที่ดินที่ได้มาโดยมิชอบนั้น

(๒) ที่ดินแปลงเดียว หรือหลายแปลงมีเนื้อที่รวมกันไม่เกินยี่สิบไร่ ซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันไม่ว่าคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นเจ้าของที่ดินไม่ใช้ที่ดินประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเอง หรือไม่ใช้ที่ดินประกอบเกษตรกรรมอย่างใด หรือประกอบเกษตรกรรมเล็กน้อย หรือประกอบเกษตรกรรมบางส่วนเพียงการแสดงสิทธิในที่ดิน ให้จัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินในส่วนที่เกินกว่ายี่สิบไร่

(๓) ที่ดินแปลงเดียว หรือหลายแปลงมีเนื้อที่รวมกันไม่เกินห้าสิบไร่ ซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันไม่ว่าคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นเจ้าของที่ดินที่ประกอบการเกษตรกรรมด้วยตนเองให้จัดซื้อที่ดินหรือเวนคืนที่ดินส่วนที่เกินห้าสิบไร่

ถ้าเจ้าของที่ดินตาม (๒) มีความประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยตนเอง และแสดงได้ว่าตนมีความสามารถและมีปัจจัยที่จะประกอบการเกษตรกรรมได้ รวมทั้งจะเป็นผู้ประกอบการกิจกรรมด้วยตนเองให้ยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประกาศในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๖ ให้ ส.ป.ก.ดำเนินการเจรจาจัดซื้อที่ดินตามมาตรา ๒๕ (๒) และ (๓) ตามราคาที่ดินที่ ส.ป.ก.กำหนดตามประเภทและคุณภาพที่ดินไม่น้อยกว่าสองครั้ง หากเจ้าของที่ดินไม่ยินยอมขายที่ดินให้ดำเนินการเวนคืนที่ดิน หรือสั่งห้ามทรัพย์นั้นต่อไป

มาตรา ๒๗ การเวนคืนที่ดิน หรือสั่งห้ามทรัพย์เพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจชี้แนวเขตที่ดิน หรือสั่งห้ามทรัพย์ส่วนที่เจ้าของมีสิทธิเกินเพื่อดำเนินการเวนคืน โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์มาบังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๒๘ การกำหนดเงินค่าทดแทนที่ดิน หรืออสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืน ให้คำนึงถึงการได้มา สภาพความอุดมสมบูรณ์และทำเลที่ตั้งของที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ ประกอบกับมูลค่าของผลิตผลเกษตรกรรมหลักที่สามารถผลิตได้จากที่ดินในท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เกษตรกรผู้ที่จะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายค่าที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์แก่ ส.ป.ก.ต่อไป

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งจำนวนเงินค่าทดแทนให้เจ้าของที่ดินหรือผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนทราบ ถ้าเจ้าของที่ดินหรือผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนไม่เห็นชอบด้วยกับจำนวนเงินดังกล่าว มีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามมาตรา ๓๒

มาตรา ๒๙ ให้สำนักงานปฏิรูปเพื่อเกษตรกรรม ร่วมกับองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำรวจการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ทั้งที่เป็นเอกชนและหน่วยงานของรัฐ เพื่อเสนอให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด กำหนดแผนการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป

มาตรา ๓๐ ให้คณะกรรมการออกพระราชกฤษฎีกาที่ดินของรัฐเพื่อนำที่ดินของรัฐมาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) การครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีเนื้อที่เกินห้าสิบไร่ ซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันเป็นผู้ครอบครองที่ดินที่ประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองให้เพิกถอนการครอบครองที่ดินส่วนที่เกินกว่าห้าสิบไร่

(๒) การครอบครองที่ดินแปลงเดียวหรือหลายแปลงในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันเป็นผู้ครอบครองที่ดินไม่ใช้ที่ดินประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเอง หรือไม่ได้ใช้ที่ดินประกอบเกษตรกรรมแต่อย่างใดหรือประกอบเกษตรกรรมเล็กน้อย หรือเพียงบางส่วนเพียงเพื่อแสดงการครอบครองที่ดิน ให้เพิกถอนการครอบครองที่ดินนั้นทั้งหมด

(๓) ที่ดินให้เช่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อครบสัญญาเช่าให้ยุติการเช่า

(๔) การครอบครองที่ดินในแปลงเดียวกัน หรือหลายแปลงในที่ดินของรัฐ ซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันเป็นผู้ครอบครองที่ดิน เพื่อประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองและอยู่มาก่อนกำหนดเป็นที่ดินของรัฐให้เพิกถอนการครอบครองที่ดินส่วนที่เกินห้าสิบไร่

(๕) ที่ดินราชพัสดุ ที่หน่วยงานราชการครอบครองอยู่แต่ไม่ใช้ประโยชน์ตามที่หน่วยงานนั้นได้ขออนุญาตใช้ประโยชน์ในคราวแรก หรือใช้ประโยชน์เพียงบางส่วนให้นำที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

มาตรา ๓๑ เมื่อได้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้บรรดาเจ้าของที่ดินที่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินแจ้งจำนวนแปลงที่ดิน ขนาดที่ดินแต่ละแปลง ที่ตั้งของที่ดิน และการทำประโยชน์ในที่ดิน ที่ตนเป็นเจ้าของทุกแปลงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันตามแบบและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ส่วนที่ ๒

การอุทธรณ์

มาตรา ๓๒ ให้มีคณะกรรมการอุทธรณ์จำนวนห้าคนประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการและกรรมการอื่นอีกสี่คนซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ทางด้านกฎหมาย การปฏิรูปที่ดิน เศรษฐศาสตร์และการเกษตร

มาตรา ๓๓ ให้คณะกรรมการอุทธรณ์มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยคำอุทธรณ์ที่ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับการอุทธรณ์

มาตรา ๓๔ ให้คณะกรรมการอุทธรณ์มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามคณะกรรมการอุทธรณ์มอบหมาย

ส่วนที่ ๓

การจัดที่ดินและการใช้ประโยชน์ในที่ดิน

มาตรา ๓๕ ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดร่วมกับองค์กรชุมชนในการปฏิรูปที่ดินร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรเพื่อเสนอให้คณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบ

มาตรา ๓๖ ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ร่วมกับองค์กรชุมชนกำหนดจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินการวางแผนการใช้ที่ดิน ตลอดจนการวางแผนการผลิตทางการเกษตร โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน

มาตรา ๓๗ ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนมีหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดินและการผลิตเพื่อการให้เป็นไปตามแผนการใช้ประโยชน์ในที่ดินและแผนการผลิตทางการเกษตร

หมวด ๖ การพัฒนา

มาตรา ๓๘ ให้ ส.ป.ก. มีหน้าที่ในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐาน การจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การพัฒนาอาชีพและรายได้ หรือการจัดให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการภายในขอบเขตอำนาจของกฎหมายของหน่วยงานนั้น ทั้งนี้ ตามแผนพัฒนาของคณะกรรมการกำหนด รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการทำเกษตร และการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพภูมินิเวศน์ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร การสหกรณ์ ธุรกิจชุมชน

(๓) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากภูมิปัญญาไทย และวิทยาการสมัยใหม่แก่องค์กรเกษตรกร องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ให้สามารถพัฒนาบริหารจัดการในด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๔) ส่งเสริมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการเกษตร และความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศด้านการตลาดสินค้าเกษตร เพื่อให้สามารถวางแผนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๓๙ ให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมกับ ส.ป.ก. ในการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดรูปที่ดินและการพัฒนาอาชีพและรายได้ หรือกับการพัฒนาของหน่วยงานของรัฐอื่น

หมวด ๗ สิทธิในที่ดิน

มาตรา ๔๐ ที่ดินที่บุคคลได้รับการปฏิรูปที่ดินให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดและองค์กรชุมชนร่วมกันกำหนดสิทธิในที่ดินให้เป็นไปตามความต้องการและสอดคล้องกับวิถีชีวิต หรือจารีตประเพณีของชุมชนท้องถิ่น

มาตรา ๔๑ บุคคลที่ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินมีความประสงค์จะไม่ทำประโยชน์ในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรม หรือต้องการโอนสิทธิการใช้ประโยชน์ให้กับบุคคลอื่น ให้บุคคลนั้นเสนอให้องค์กรชุมชนเป็นผู้พิจารณาดำเนินการให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนต่อไป

มาตรา ๔๒ บุคคลที่ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินมีสิทธิโอนสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้กับทายาทของตนได้

หมวด ๘ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๓ ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานที่ถูกเรียก หรือถูกสั่งให้ส่งตามมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๔ ผู้ใดฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการ ซึ่งออกตามมาตรา ๓๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

สรุปการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหาร
จัดการที่ดิน โดยการสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
และทิศทางในอนาคต

โดย ผศ. อธิพล ศรีเสาวลักษณ์

ความเป็นมา

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยแก่มูลนิธิสถาบันที่ดินเพื่อทำการศึกษาศาภาพการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดินหลังวิกฤติเศรษฐกิจ และศึกษาหาแนวทางการใช้มาตรการทางเศรษฐกิจศาสตร์และกฎหมายเพื่อให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์สูงสุด เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544

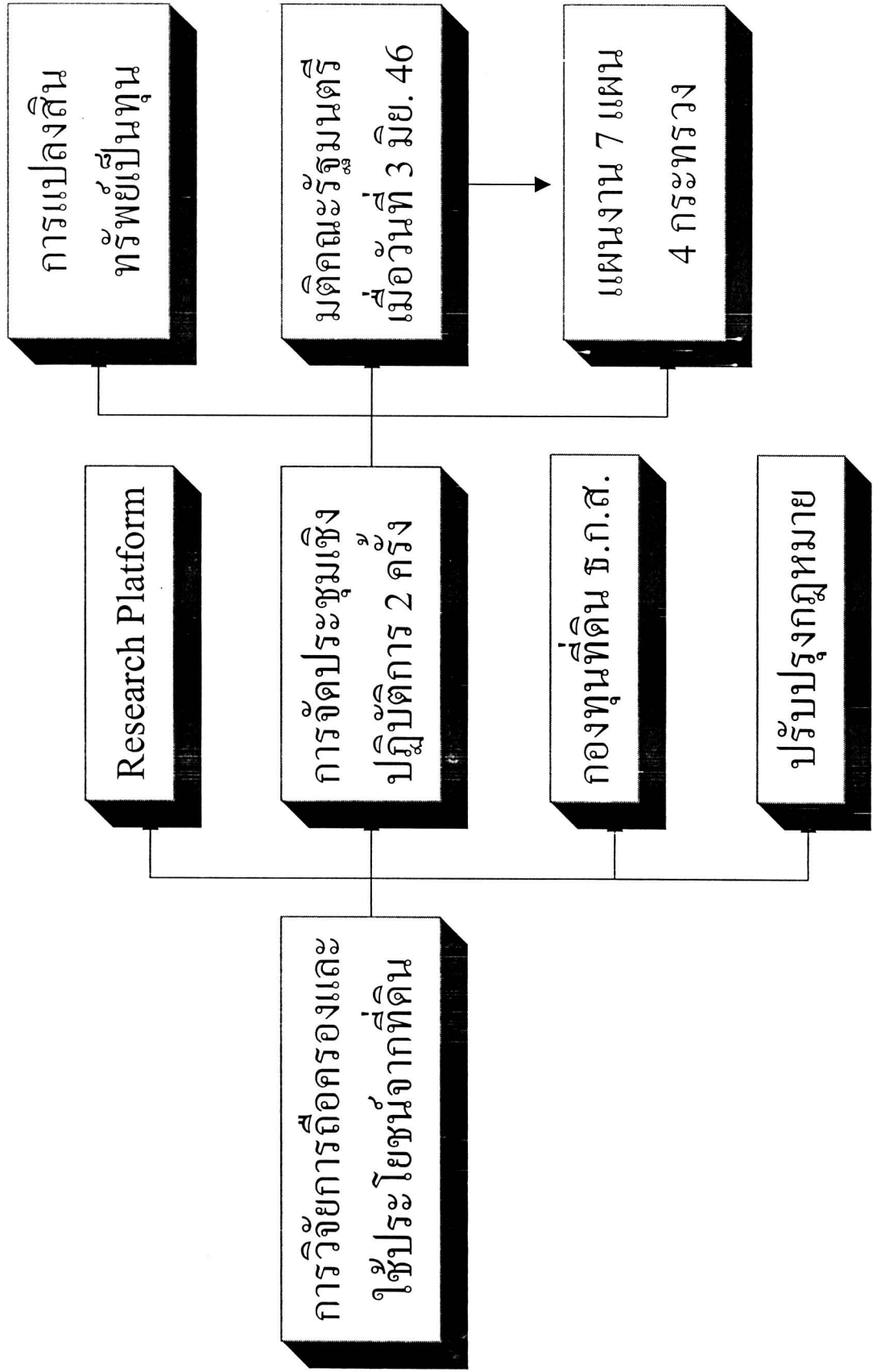
ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดิน

- หน่วยงานบริหารจัดการที่ดินไม่เป็นเอกภาพ
- ทรัพยากรดินและที่ดินเสื่อมโทรม มีการใช้ที่ดินผิดประเภท
- ขาดมาตรการกฎหมายในการจำกัดการถือครองที่ดิน
- ขาดมาตรการภาษีที่จะทำให้มีการกระจายที่ดิน
- มีผู้รู้ทำกินหรือมีที่ดินเล็กน้อยจำนวนมาก
- สิทธิในที่ดินที่ประชาชนได้รับแตกต่างกัน
- เกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดินจากการใช้ประโยชน์ต่างกัน

ข้อเสนอในการแก้ปัญหา

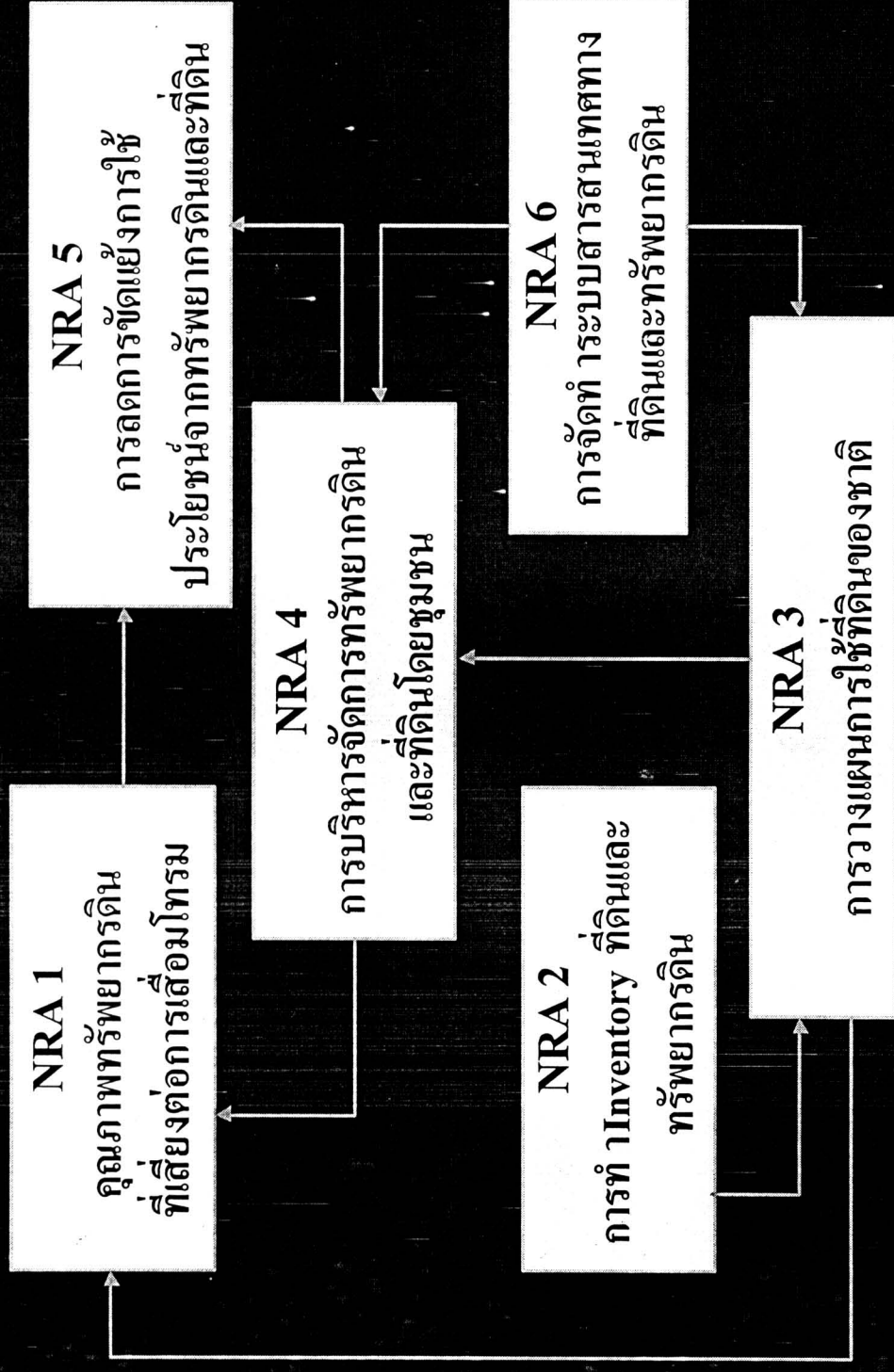
- องค์การบริหารจัดการที่ดิน
- การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ที่ดิน
- การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- การคุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- สิทธิในที่ดิน
- ระบบภาษีที่ดิน
- ระบบข้อมูลที่ดิน

แนวทางการขยายผลและใช้ประโยชน์จากงานวิจัยของ สกว.

Research Platform

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยแห่งชาติ เรื่องที่ดินและทรัพยากรดิน (National Research Agenda, NRA) ปี 2002-2007
ประกอบด้วย
 - NRA 1 ทรัพยากรดินที่เสี่ยงต่อการเสื่อมโทรมในประเทศไทย
 - NRA 2 การทำ Inventory ของที่ดินและทรัพยากรดินโดยใช้ GIS
 - NRA 3 การวางแผนการใช้ที่ดินของชาติ (National Land Use Plan)
 - NRA 4 การบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินโดยชุมชน
 - NRA 5 การลดการขัดแย้งการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดินและที่ดิน
 - NRA 6 การจัดทำระบบสารสนเทศทางที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อการบริหารจัดการ (LMIS)

แผนภูมิที่ 1 : ความสัมพันธ์ของวารวิจัยแห่งชาติเรื่องที่ดินและทรัพยากรดินปี 2002-2007

วาระวิจัย
(NRA)
NRA 1-6

กลุ่มและเครือข่าย
(Cluster, Networking)
Issues, Academic,
Stakeholders,
Implementation

ความยั่งยืน
(Sustainability)
Experts Panel, Documentation ,
Creative Dialogue

แผนภูมิที่ 2: ความสัมพันธ์ของระบบความยั่งยืนของงานวิจัยที่ดินและทรัพยากรดิน

การให้ทุนสนับสนุนการวิจัย

- โครงการ “การศึกษาระบบจัดการที่ดินในระดับท้องถิ่น” โดยมูลนิธิสถาบันที่ดิน
- โครงการ “การศึกษาสถานภาพและแนวทางในการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรดินของหน่วยงานภาครัฐ” โดย ผศ.สมบัติ อยู่เมือง
- โครงการ “จัดทำระบบสารสนเทศทางที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อการบริหารจัดการ” โดย ดร. อัทธ์ พิศาลวานิช
- โครงการ “ศึกษาและสำรวจข้อพิพาทและความขัดแย้งปัญหาที่ดินในประเทศไทย ระยะที่ 1” โดย นางสาวสยามล ไกยรวงศ์

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาที่ดิน

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำแนวทางการบริหารจัดการที่ดินและที่ดินใน 6 เรื่อง ที่เป็นผลจากการวิจัยไปจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่โรงแรมดิเอ็มเพรส จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2545 โดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ก่อให้เกิดความตื่นตัวในเรื่องที่ดิน และการแก้ไขปัญหาดินอย่างเป็นรูปธรรม
- มีการนำเสนอผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาดินของชาติเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการที่ดินเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2546 และแผนงานในการแก้ไขปัญหารวม 7 แผนงาน

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2546

เห็นชอบกับ 7 แผนงาน ประกอบด้วย

1. ปรับปรุงระบบภาษีที่ดิน	กระทรวงการคลัง
2. ปรับปรุงองค์การบริหารจัดการที่ดิน	กระทรวงทรัพยากรฯ
3. ระบบข้อมูลที่ดิน	กระทรวงทรัพยากรฯ
4. อนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์	กระทรวงทรัพยากรฯ
5. กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน	กระทรวงทรัพยากรฯ
6. คู่มือครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	กระทรวงเกษตรฯ
7. ปรับปรุงสิทธิในที่ดิน	กระทรวงมหาดไทย

การรวมกองทุนที่ดินกับกองทุนการปฏิรูปที่ดินฯ

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรศึกษาแนวทางการดำเนินงานของกองทุนที่ดินและนำเสนอคณะรัฐมนตรี
- คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2545 เห็นชอบแผนเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิรูปที่ดิน ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2545 - 2549) และให้รวมกองทุนที่ดินกับกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเข้าด้วยกันตามที่

เสนอ

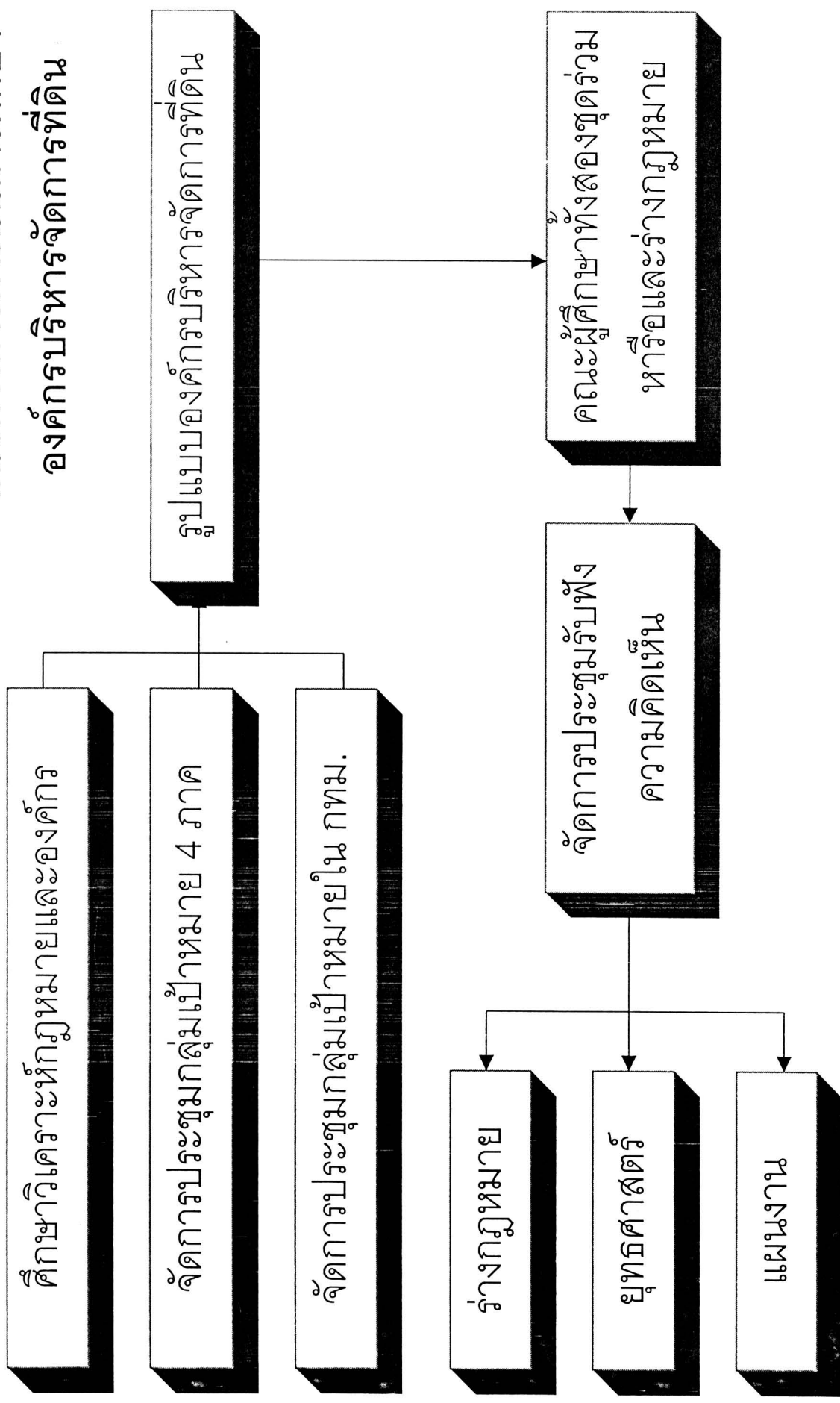
การแก้ไขกฎหมายปฏิรูปที่ดิน

- ส.ป.ก. เสนอ “ร่างพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและ
การบริหารจัดการที่ดินของรัฐ พ.ศ.” ให้สามารถนำที่ดินเอกชนที่
เหมาะสมต่อการเกษตรมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินกระทำได้อย่างกว้าง
ขวางและรวดเร็ว แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐได้ทั้งระบบอย่าง
สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม มีการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม
และปรับปรุงสิทธิในที่ดินที่บุคคลได้รับสอดคล้องกับความต้องการของ
ประชาชนและการเปลี่ยนแปลงสิทธิในที่ดินตามความเป็นจริง

การศึกษาองค์การบริหารจัดการที่ดิน

- จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2546 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มอบหมายให้ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทำการศึกษาเพื่อปรับปรุงคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้สนับสนุนทุนวิจัยแก่ ผศ.อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ และคณะทำการศึกษาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินต่อเนื่องจากการศึกษาของศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางการดำเนินการศึกษา
องค์กรบริหารจัดการที่ดิน

ทิศทางในอนาคต และการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

๕ การตั้งคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย

๕ เนื่องจากในปัจจุบันยังมีกฎหมายและกฎระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ หรือล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป บางครั้งก็เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศหรือสร้างความไม่เป็นธรรมในสังคม นายกรัฐมนตรีจึงอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 11(6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แต่งตั้ง "๕ คณะกรรมการนโยบายแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนา
กฎหมาย" ขึ้น

การตั้งคณะกรรมการ

- นอกจากนี้ยังแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในเรื่องนี้รวม 9 คณะ คือ
1. คณะอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารสิทธิให้มีความเป็นเอกภาพ (นายศิริ เกวลินสถิตย์ เป็นประธาน)
 2. คณะอนุกรรมการปรับปรุงกฎหมายตามยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธาน)
 3. คณะอนุกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันเพื่อการพัฒนาประเทศ (นายสุวรรณ วลัยเสถียร เป็นประธาน)

4. คณะอนุกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของรัฐและติดตามการใช้บังคับกฎหมาย (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธาน)
5. คณะอนุกรรมการลดและเลิกกฎหมายที่สร้างภาระโดยไม่จำเป็นแก่ประชาชน (นายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธาน)
6. คณะอนุกรรมการปรับปรุงกระบวนการพิจารณาออกกฎหมายและพัฒนาศักยภาพทางกฎหมาย (รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธาน)

7. คณะอนุกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายเพื่อความสะดวกของประชาชนในการค้นคว้ากฎหมาย (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน)
8. คณะอนุกรรมการรับฟังความคิดเห็นและการประชาสัมพันธ์ (เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี เป็นประธาน)
9. คณะอนุกรรมการกำกับการพัฒนากฎหมายของส่วนราชการ (รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธาน)

คณะอนุกรรมการปรับปรุงกฎหมาย
เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารสิทธิให้มีความเป็นเอกภาพ
(นายศิริ เกวลินสถิตย์ เป็นประธาน)

อำนาจหน้าที่

ศึกษาวิเคราะห์ และพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำ
เอกสารสิทธิให้มีความเป็นเอกภาพและการแบ่งแยกสิทธิของรัฐและเอกชน
ให้เกิดความชัดเจนและเป็นธรรม

โครงการศึกษา

- โครงการศึกษาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดที่ดินให้แก่ประชาชน
- โครงการศึกษายกร่างกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานการออกเอกสารสิทธิในที่ดินของรัฐ
- โครงการศึกษากฎหมายว่าด้วยเอกสารสิทธิในที่ดินระบบเดียว

โครงการศึกษาปรับปรุงกฎหมาย เกี่ยวกับการจัดที่ดินให้แก่ประชาชน

- หลักการที่ 1 การดำเนินการให้เข้าไปตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่กำหนดไว้
- กฎหมายเกี่ยวกับการจัดที่ดินให้กับประชาชน
ยกร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดิน โดยรวมกระบวนการหลักเกณฑ์ วิธีการ
เงื่อนไขในการจัดที่ดิน ตลอดจนการกำหนดองค์การบริหาร และดูแลการจัดที่ดิน
ยกเลิกบทบัญญัติเรื่องการจัดที่ดิน ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ
- เหตุผลในการดำเนินการพัฒนา
เพื่อลดเลิกระบวนการที่ไม่จำเป็นและสร้างภาระแก่ประชาชน
ให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดที่ดินที่เป็นเอกภาพและเป็นธรรม โดยมุ่งให้
ประชาชนได้รับโฉนดที่ดิน และการปฏิบัติที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ
และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

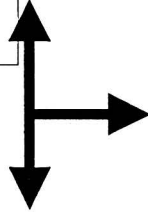
กฎหมายเกี่ยวกับการจัดที่ดิน

ประมวลกฎหมายที่ดิน ว่าด้วยการจัดที่ดิน
พรบ. ปฏิรูปที่ดิน
พรบ. จัดรูปที่ดิน
พรบ. จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ

คณะกรรมการนโยบายที่ดิน
คณะกรรมการจัดที่ดิน
การนำที่ดินมาจัด
วิธีการจัดที่ดิน
สิทธิในที่ดินและเอกสารสิทธิ
การดูแลและเงื่อนไขของสิทธิ
บทเฉพาะกาล (สิทธิที่มีอยู่ในปัจจุบัน)

- กฎหมายมาตรฐานการออกเอกสารสิทธิในที่ดินของรัฐ
- การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับเอกสารสิทธิและกฎหมายอื่น

โครงการศึกษากร่างกฎหมาย ว่าด้วยมาตรฐานการออกเอกสารสิทธิในที่ดินของรัฐ

- หลักการที่ 2 การพัฒนากฎหมายตามนโยบายพิเศษของรัฐบาล
- กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานการออกเอกสารสิทธิในที่ดินของรัฐ
- ร่างกฎหมายกำหนดมาตรฐานการทำแผนที่แปลงที่ดินในที่ดินของรัฐ
- เหตุผลในการดำเนินการพัฒนา
 - เพื่อให้กระบวนการออกเอกสารสิทธิสำหรับที่ดินของรัฐที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายต่างๆ มีกระบวนการที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน
 - สิทธิในที่ดินของรัฐและเอกชนมีความชัดเจน
 - ลดปัญหาการทับซ้อนแนวเขตที่ดิน เป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการที่ดินของรัฐ

โครงการศึกษากฎหมาย ว่าด้วยเอกสารสิทธิในที่ดินระบบเดียว

- หลักการที่ 3 การพัฒนากฎหมายเชิงกระบวนการ
- กฎหมายว่าด้วยเอกสารสิทธิระบบเดียว
ยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน หนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน
และระบบทะเบียนที่ดิน
ลด/เลิก/แก้ไขกระบวนการหรือขั้นตอนที่ล่าช้า/ไม่จำเป็น ตามกฎหมาย
- เหตุผลในการดำเนินการพัฒนา
 - เพื่อปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับขั้นตอนในการได้สิทธิและขอบเขตการใช้สิทธิในที่ดิน การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน และระบบข้อมูลที่ดิน
 - เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นหลัก

กฎหมายว่าด้วยเอกสารสิทธิในที่ดินระบบเดียว

